

Søslanger i Odsherred 12

Nye elregninger fra
SEAS-NVE

4

Styr på elvarmen med
Energiasistent Privat

18

Særlig god grund til at spare på energien

Efter en lang og varm sommer går vi efterår og vinter i møde. Det er den tid på året, hvor vi begynder at tænde for varmen og for lyset i huset, og det er en god anledning til at tænke på husets energiforbrug.

Olieprisen nåede i sensommeren nye højder, og med den fulgte også prisen på el. Prisen på el stiger, fordi mange danske kraftværker fyrer med olie eller kul, men hvor kraftværkerne tidligere skiftede over til kul, når prisen på olie blev for høj, har det siden nytår været dyrt for kraftværkerne at fyre med kul, fordi der med kul følger en pris på CO₂-udledning, og det gør kul lige så dyrt som olie. Samtidig stiger danskernes samlede elforbrug, og den stigende efterspørgsel er også med til at sætte prisen i vejret.

Selvom SEAS-NVE's energikøbere er gode til at handle på de rigtige tidspunkter og har mulighed for at købe el i store mængder til vores mange kunder, så er der udsigt til, at de høje energipriser er kommet for at blive. Og dermed er der endnu mere grund til at spare på energien.

I Energi & Bolig har vi i hvert nummer en række gode energispareråd fra SEAS-NVE's energirådgivere, og følger du disse råd, kan du skære toppen af din elregning. I dette nummer kan du blandt andet læse om Energiassistent Privat, som er et computerstyret program, der overvåger dit elforbrug og hjælper dig med at spare på energien. Du kan også læse energirådgivernes brevkasse, få inspiration fra de seks familier i FAMILIEduel, som duellerer om at spare mest på energien, og sidst i bladet får du en energirigtig opskrift på æblemuffins med æbler fra Lilleø.

Rigtig god læselyst!

Jesper Hjulmand
Administrerende direktør

seas **nve**

September 2005 #12
Redaktionen sluttet august 2005

Næste udgave af Energi & Bolig udkommer i januar 2006.

Udgivet af SEAS-NVE

Hovedgaden 36
4520 Svinninge
tlf. 70 29 29 29
www.seas-nve.dk
www.energiogbolig.dk

Ansvarshavende
Steen Lorenzen

Redaktør
Mette T. Christensen

Grafisk design
Essensen ApS
www.essensen.com

Skribenter

Jesper Andersen
Mette T. Christensen
Susan Grønbech Larsen
Gitte Merrild
Mads Byder

Forsidefoto
Lennart Søgård-Høyer

Fotografer

Lars Bahl
Lars Bech
Jan Djønner
Tinie W. Rasmussen
Lars Schmidt
Lennart Søgård-Høyer

Tryk

Bording A/S
Trykt på svanemærket papir med miljøvenlige farver.

Distribution
Postdanmark

Oplag
250.275

Forslag til kalenderen samt spørgsmål til bladet kan mailes til energiogbolig@seas-nve.dk
Deadline for næste kalender er 15. november.

Energi & Bolig kan frit citeres med tydelig kildeangivelse. Brug af tekst og foto er kun tilladt efter aftale med udgiveren.

Følg en gammel dansk tradition
og lav roelygter i den mørke tid

8

Få gode råd om blandt andet energi-
ruder i energirådgivernes brevkasse

16

Søren Elmgaard fra Øst-Sjællands
Flyveklub har fløjet svævefly
siden han var 15 år

22

De seks familier i
FAMILIEduel har fundet
ud af, at det er let at
spare på energien

36

Claus Meyers æbler fra
Lilleø er efterspurgt

40

Indhold Energi&Bolig #12 2005

Nye elregninger fra SEAS-NVE	4
Sukkereventyret på Lolland-Falster	8
Søslanger i Odsherred	12
Spørg energirådgiverne	16
Styr på elvarmen med Energiassistent Privat	18
Mellem rovfugle og kumulusskyer	22
Elmaster forsvinder på Sjælland og øer	26
Han slår på tromme med sine pensler	30
Region Sjælland synlig på Danmarkskortet	34
Familier sparer let på energien	36
Æblerne kommer fra Lilleø	40
Få energisparenyheder direkte i din mailboks	44

Om kort tid kommer dine elregninger til at se anderledes ud, og som noget nyt får du mulighed for at vælge mellem en kort og en lang udgave. På den måde bestemmer du selv, hvor mange oplysninger om dit elforbrug, du vil have tilsendt fra SEAS-NVE.

Nye elregninger fra SEAS-NVE

SEAS-NVE lancerer i løbet af de kommende måneder en ny elregning med et nyt og enklere udseende. Det skyldes nye regler for, hvordan de danske energiselskaber skal udforme deres opkrævninger, og samtidig lagde fusionen af SEAS og NVE op til at finde en ny standard for, hvordan selskabets regninger skal se ud. Et udvalg af SEAS-NVE's kunder har været inddraget tidligt i processen for at sikre, at deres forventninger til elregningen blev hørt.

Princippet bag den nye elregning er, at det skal være så let som muligt at læse og forstå sin elregning. Hidtil har SEAS-NVE sendt forskellige elregninger ud til forskellige kundegrupper, og derfor vil nogle kunder opdage, at den nye elregning ikke er meget anderledes end den tidligere.

En kort – en lang?

Erfaringer viser, at SEAS-NVE's kunder overvejende fordeler sig i to grupper: dem, der ønsker, at regningen er så enkel som mulig, og dem, der gerne vil have flere detaljer.

Alle private kunder får i første omgang a conto-regninger og årsopgørelser i den korte og enkle udgave, som kun indeholder oplysninger om dit forbrug og det beløb, du skal betale. Hvis vi har registreret, at du er erhvervskunde, vil du fra starten modtage den lange og detaljerede udgave. Som privatkunde har du også mulig-

hed for at få den lange udgave tilsendt. Den indeholder en mere detaljeret beskrivelse af, hvordan dine eludgifter er bygget op, og hvilke energifgifter SEAS-NVE opkræver på vegne af staten.

Modtager du en kort udgave og ønsker den lange – eller omvendt – skal du blot kontakte SEAS-NVE's kundecenter på 70 29 29 29 eller på adressen kundecenter@seas-nve.dk. Når du har oplyst navn, adresse og kundenummer, sørger SEAS-NVE for, at du fremover modtager den ønskede udgave af a conto-regninger og opgørelser. Hører du til de kunder, der allerede i dag har valget mellem en kort og en lang udgave af elregningen, vil du fortsætte med at modtage den regningstype, du hidtil har fået.

Kun tre a conto-regninger

En anden ændring er, at du fremover modtager tre a conto-regninger frem for fire. I stedet får du sammen med årsopgørelsen en opkrævning på det resterende beløb. Hvis du betaler dine elregninger via betalingservice, modtager du ikke a conto-regninger. Beløbet fremgår i stedet af dine betalingsoversigter. Sådan vil det også være, når de nye elregninger træder i kraft, men du får stadig årsopgørelsen tilsendt direkte fra SEAS-NVE.

Skiftet til de nye elregninger begynder i slutningen af 2005 og løber over nogle måneder. ►

Helle Hansen
Forsøgsvej 100
0202 Xkøbing

Årsopgørelse

1	Kundenummer	100X010	Aftalekonto	2338x05	Fakturadato	03-07-2005
	Aftagenummer	12032563021	Fakturanummer	X000X100	Betalingsdato	17.07.2005

Målnummer 0001X1, Forsøgsvej 100, 0202 Xkøbing

Årsopgørelse for perioden 16.06.2004-15.06.2005

2	Elforsbrug i alt	2.475 kWh	4.452,26 kr.
	Opkrævet a conto	2.932 kWh	-5.273,67 kr.
	Total		-821,41 kr.

Heraf udgør moms -164,28 kr.

Beløbet overføres via Betalingservice

3 Spareråd fra energirådgivningen

Har du tjekket temperaturen i din fryser for nylig?

Den skal være minus 18 grader. Er den koldere, bruger fryseren for meget energi. Er den varmere, går det ud over madens holdbarhed.

Se også www.seas-nve.dk for flere energispareråd.

SEAS-NVE STRØMMEN

CVR-nr. DK 24 21 35 28 • Hovedgaden 36 • 4520 Svinninge • Tel 70 29 29 29 • Fax 70 29 29 11 • seas-nve@seas-nve.dk • www.seas-nve.dk

Regningens forside, gældende for både den lange og den korte elregning

Information om årsopgørelsen

Opgørelsen viser forskellen mellem det, du har betalt a conto og dit faktiske forbrug og beregnes efter de priser, afgifter mv., som har været gældende i løbet af perioden. Du kan bestille en mere specificeret elregning på www.seas-nve.dk eller i Kundecentret, på telefon 70 29 29 29.

4	Målerafslæsnig	Målerafslæsnig den 15.06.2005 aflæst via internet	124.044 kWh
		Målerafslæsnig den 16.06.2004 aflæst via internet	121.569 kWh
		Forbrug i perioden	2.475 kWh

Gennemsnitspris
Gennemsnitlig elpris ekskl. abonnement er 1,44 kr./kWh (inkl. abonnement 1,80 kr./kWh)

5	Opgørelse	Til SEAS-NVE Strømmen, CVR-nr. 24 21 35 28, betaler du for levering af strøm, indkøbt på det frie elmarked.	
		Abonnement	140,54 kr.
		Elforsbrug 2.475 kWh	758,28 kr.
	Total		898,82 kr.
		Heraf udgør moms 179,76 kr.	

6	Opgørelse	Til SEAS-NVE Net, CVR-nr. 28 11 32 85, betaler du for transport af strøm i elnettet og for afgifter.	
		Abonnement	736,74 kr.
		Transport og offentlige forpligtelser 2.475 kWh	2.816,70 kr.
	Total		3.553,44 kr.
		Heraf udgør moms 710,69 kr.	

Opgørelse total 4.452,26 kr.
Heraf udgør moms 890,45 kr.

For sen betaling

Overskridelse af betalingsfristen medfører opkrævning af gebyr og renter.

7	Dit elforbrug	Overskrivelse af betalingsfristen medfører opkrævning af gebyr og renter.	
		På oversigten nedenfor kan du se, hvordan dit elforbrug har været de seneste tre år sammenlignet med normalforbruget for tilsvarende kunder.	
		2002/2003	2.576 kWh
		2003/2004	3.796 kWh
		2004/2005	2.475 kWh
		Normalforb.	4.000 kWh
			2.000 kWh 4.000 kWh
		Ændring	4 %
			-11 %

Dit kommende årsforbrug og acontobetaling:

Nyt årsforbrug: 2.630 kWh

8	A conto nr. 1	1.233,04 kr. til betaling den 17.09.2005
	A conto nr. 2	1.233,04 kr. til betaling den 17.12.2005
	A conto nr. 3	1.233,04 kr. til betaling den 17.03.2006

SEAS-NVE STRØMMEN A/S er kunders eget indkøbselskab, som bygger på et stærkt, regionalt fællesskab mellem SEAS-NVE og de kommunale elstøtteri i Køge, Maribo, Næstved, Slagelse og Vordingborg.

Side 2 til den korte elregning

Sådan læser du den nye årsopgørelse

Den nye årsopgørelse fungerer både som opgørelse og elregning. Her er et eksempel på, hvordan den korte udgave kommer til at se ud, og hvad den indeholder.

- 1 Datafelt. Her står dine kundeoplysninger, fakturanummer og seneste betalingsdato. Hvis du har brug for at tale med SEAS-NVE om elregningen, er det en god idé at have disse oplysninger parat. Så kan kundecentret hurtigt finde regningen, når du ringer.
- 2 Forbrugsopgørelse. Her kan du se, hvor mange kilowatttimer du har brugt mellem de sidste to aflæsninger af din elmåler, og hvad det koster. Du kan også se, hvor meget SEAS-NVE har opkrævet i a conto-beløb. Det bliver trukket fra forbruget, og differencen er det beløb, du skal betale.
- 3 Dette felt er reserveret til praktiske oplysninger fra SEAS-NVE. Det vil blandt andet blive brugt til gode energispare-råd og vigtige nyheder.

- 4 Her kan du se dato og resultat for aflæsningerne, som forsi-dens opgørelse er baseret på.
- 5 Din eludgift er fordelt på to SEAS-NVE-selskaber. Det ene er SEAS-NVE Strømmen, der håndterer indkøb af el på det frie, internationale elmarked. Det andet selskab er SEAS-NVE Net, der vedligeholder og udbygger det forsyningsnet-værk, der transporterer el ud til kunderne. I disse to felter kan du se, hvordan din eludgift er fordelt mellem de to selskaber.
- 6 Her kan du se en grafisk præsentation af dit energiforbrug for de sidste tre år. Procenttallet ud for hver barre angiver, om årsforbruget er faldet eller steget i forhold til året før. Du kan også sammenligne dit forbrug med den nederste barre, der viser størrelsen af et normalforbrug. Grafen gør det meget let at vurdere, om dit energiforbrug ligger på et fornuftigt niveau.
- 8 Dette felt viser en prognose for næste års forbrug, og hvor-dan dine tre a conto-regninger fordeler sig over året.

seas nve
STRØMMEN

Specifikation

Kundennummer	100X010	Afalekonto	2338x05	Fakturadato	03.07.2005
Aftagenummer	12032563021	Fakturanummer	X000X100	Betalingsdato	17.07.2005

4 Måleraflysning
Måleraflysning den 15.06.2005 aflæst via internet 124,044 kWh
Måleraflysning den 16.06.2004 aflæst via internet 121,569 kWh
Forbrug i perioden 2,475 kWh

5 Gennemsnitspris
Gennemsnitlig elpris ekskl. abonnement er 1,44 kr./kWh (inkl. abonnement 1,80 kr./kWh)

5 Opgørelse
Til SEAS-NVE Strømmen, CVR-nr. 24 21 35 28, betaler du for levering af strøm, indkøbt på det frie elmarked.
Abonnement for perioden 16.06.2004-15.06.2005 140,54 kr.
Elforbrug 2.475 kWh x 0,3064 kr. 758,28 kr.

Total
Heraf udgør moms 179,76 kr. **898,82 kr.**

6 Til SEAS-NVE Net, CVR-nr. 28 11 32 85, betaler du for transport af strøm i elnettet og for afgifter.
Abonnement for perioden 16.06.2004-15.06.2005 736,74 kr.
Transport 2.475 kWh x 0,1526 kr. 377,69 kr.
Offentlige forpligtelser 2.475 kWh x 0,1530 kr. 378,57 kr.
Afgifter 2.060,44 kr.

Total
Heraf udgør moms 710,69 kr. **3.553,44 kr.**

Opgørelse total
Heraf udgør moms 890,45 kr. **4.452,26 kr.**

Afgifter og moms udgør:	Opgørelse kr.	Tidl. opkrævet kr.	Difference kr.
Eldistributionsbidrag	99,00	117,28	-18,28
Elafgift	1.298,89	1.539,00	-240,11
CO ² afgift	235,61	278,84	-43,23
Elsparebidrag	14,85	17,59	-2,74
Moms i alt	890,45	1.054,73	-164,28

8 Dit kommende årsforbrug og acontobetaling:
Nyt årsforbrug: 2.630 kWh

A conto nr. 1 1.233,04 kr. til betaling den 17.09.2005
A conto nr. 2 1.233,04 kr. til betaling den 17.12.2005
A conto nr. 3 1.233,04 kr. til betaling den 17.03.2006

SEAS-NVE STRØMMEN A/S er kundens eget indkøbselskab, som bygger på et stærkt, regionalt fællesskab mellem SEAS-NVE og de kommunale el-selskaber i Køge, Maribo, Nakskov, Næstved, Slagelse og Vordingborg.

For sen betaling
Overskrivelse af betalingsfristen medfører opkrævning af gebyr og renter.

Betalingservice
Hos Kundecentret kan du tilmelde dig Betalingservice. Husk personnr., bankkonto og oplysninger fra girokort.

Flytning
I forbindelse med flytning skal du henvende dig til Kundecentret, så du ikke kommer til at hæfte for forbruget, efter du er flyttet, og indtil en ny kunde er tilmeldt.

Kundecentret
Åbningsstider mandag til fredag fra kl. 8.00-18.00
Telefon 70 29 29 29 • Fax 70 29 29 11 • www.seas-nve.dk

Døgnvagt
Telefon 70 29 29 29 • Fax 70 29 29 11

7 Dit elforbrug
På oversigten nedenfor kan du se, hvordan dit elforbrug har været de seneste tre år.

År	Forbrug (kWh)	Ændring (%)
2002/2003	2.676	4 %
2003/2004	2.796	-11 %
2004/2005	2.475	

2.000 kWh | 4.000 kWh

Vil du have en elregning, der er 10 procent lavere?
Det kræver blot, at du lægger forbrugsvanerne lidt om. SEAS-NVE's energirådgivning kan hjælpe dig med masser af gode råd om, hvordan man sparer på energien, uden at det går ud over komfort og tidsforbrug. Som kunde hos SEAS-NVE er du altid velkommen til at kontakte vores energirådgivere og få information om, hvordan man effektivt nedsætter sit energiforbrug. Tilbuddet gælder både privatkunder, virksomheder og offentlige institutioner. Lad os hjælpe med at gøre elregningen lavere. Det er lettere, end man skulle tro.

Se også www.seas-nve.dk for masser af gode energispare-råd.

SEAS-NVE STRØMMEN A/S er kundens eget indkøbselskab, som bygger på et stærkt, regionalt fællesskab mellem SEAS-NVE og de kommunale el-selskaber i Køge, Maribo, Nakskov, Næstved, Slagelse og Vordingborg.

Side 2 til den lange og specificerede regning

Side 3 til den lange og specificerede regning

Fra roe til sukker:

Sydhavsøernes sukkerfabrikker i Nakskov og Nykøbing F. forvandlede sidste år omkring 4,4 millioner tons sukkerroer til henholdsvis 200.000 tons og 155.000 tons sukker og en række foderstoffer. Sukkeret fra fabrikken i Nakskov sælges til fødevarerindustrien, mens halvdelen af sukkerproduktionen i Nykøbing ender på supermarkedshylderne som hvidt sukker. Den anden halvdel aftages af fødevarerindustrien.

Men hvordan er det lige, roerne bliver til sukker?

Her er opskriften:

Roerne spules rene og skæres i aflange snitter. Herefter trækkes sukkeret ud ved hjælp af varmt vand. Råsaften bobles igennem med opløst kalk for at fjerne urenheder. Kalken binder urenhederne og kan filtreres fra. Tilbage er tyndsafte, som via inddampning bliver til tyksaft med et sukkerindhold på 70 procent. Tyksaften inddampes videre under vakuum og bliver til krystalliseret sukker.

Der var engang to brødre, som fik en god idé: De ville dyrke sukkerroer på Lolland. Som sagt, så gjort. Og sådan begyndte sukkereventyret, der i dag sender omkring 355.000 tons hvidt sukker ud til fødevarerindustrien og forbrugerne om året. Den årlige roekampagne er netop gået i gang, og derfor drog Energi & Bolig til Lolland-Falster for at se på sukkerroer.

Sukkereventyret på Lolland-Falster

🌿 Sukkerroemarken klædt i grøn-gule efterårsfarver, så langt øjet rækker. Det fanger blikket, så snart man lægger Farøbroens stor-slåede himmel-og-hav-udsigt bag sig og rammer Falster. Sukkerroen – denne velvoksne hvide rodfrugt – bolttrer sig i landskabet på Lolland-Falster og understreger, at eventyret om Sydhavsøernes hvide guld langt fra er et afsluttet kapitel.

Årets roekampagne – de cirka tre måneder om året, hvor de danske sukkerroer tages op og sendes videre til sukkerfabrikkerne – er netop skudt i gang. Men historien om roerne, som har sat så afgørende præg på udviklingen og landskabet hernede syd for Storstrømmen, begyndte ved Holeby på Lolland for 133 år siden.

Her besluttede to unge landmænd, brødrene Erhard og J.D. Frederiksen, at bygge "Roesukkerfabriken Lolland" efter tysk forbillede. De første sukkerroer blev sået i foråret 1873 og hevet op af den lollandske muld midt om vinteren i 1874, fordi brødrene Frederiksens sukkerfabrik først stod klar til at trække sukkeret ud af roerne den 7. januar 1874.

Den effektive tradition

Tilbage til nutiden i Stokkemærke på Lolland. På Øltappervej holder Boye Clausen, der er formand for Nakskov Sukkerroedyrkerforening, roetraditionen i hævd. Det har han gjort siden 1968. Men hvorfor blev netop roen levevejen?

"Jeg er nok arveligt belastet," forklarer Boye Clausen med et smil, mens vi skuer ud over roemarken, der strækker sig fra barn-domshjemmet og ned til gården, hvor han bor i dag. Roerne breder sig over 22 hektar af hans jord, og det kommer der hvert år cirka 260 tons sukker ud af.

Forældrene var også roedyrkere – men fra en anden tid. Dengang var sukkerroerne hårdt slid og krævede meget mandskab. Lugning og optagning blev klaret med håndkraft, og familien havde to polske piger ansat til at hjælpe med roearbejdet.

I dag kan én mand passe roerne, fordi maskiner hjælper med såning og optagning, og udviklingen af roefrø har gjort lugning unødvendigt. Effektiviseringen af roedyrkingen har i endnu højere grad gjort sukkerroen til yndlingsafgrøde for bønderne på Lolland.

"Der er omkring 1.000-1.100 sukkerroedyrkere hernede, og hver bonde dyrker roer på omkring 20-25 procent af sit areal. Alligevel tegner roerne sig for over halvdelen af omsætningen. Det er vores bedste afgrøde, især fordi den er blevet så meget nemmere at passe," fortæller Boye Clausen.

Sol over sukkerfabrikken

Sukkerroerne og Sydhavsøerne passer så godt sammen, fordi foråret ofte kommer tidligt på Lolland-Falster. Og så gælder det om at få roefrøene i jorden.

"Man skal i gang hurtigst muligt med roerne, typisk i sidste halvdel af marts, så de kan nå at vokse til og få mange og store blade inden juni, hvor solen for alvor begynder at skinne. Så får man det største udbytte," forklarer Boye Clausen.

Solen er nemlig en af de helt afgørende medspillere i sukkerroeproduktionen, fordi hver enkelt roe er sin egen mini-sukkerfabrik, der suger solstrålernes energi til sig for via fotosyntesen at kunne producere sukker. Mange og store blade betyder mere fotosyntese, et højere sukkerindhold i roerne – og en bedre pris for roerne til landmanden.

- ◀ ◀ Thorvald Petersen, rundviser på Danmarks Sukkermuseum i Nakskov
- ◀ Boye Clausen, formand for Nakskov Sukkerroedyrkerforening

Historien om sukkerroerne på Lolland-Falster er således også beretningen om en egn, hvor landmændene blev sukkerroespecialister, og en række andre erhverv specialiserede sig i at servicere sukkerroeproduktionen med nye maskiner og reparationer. På den måde er sukkerroer og Sydihavsørerne blevet nærmest uadskillelige. Eller som Boye Clausen udtrykker det:

“Roerne er blevet en integreret del af traditionen hernede. Vi plejer at sige, at der kun er to måneder om året, hvor vi ikke snakker om roer.”

Brødrene Frederiksenes korte sukkeventyr

Da brødrene Frederiksen den 10. december 1872 lagde grundstenen til “Roesukkerfabriken Lolland” i Holeby, lød samtidig startskuddet for den sukkerroedyrkning, som i dag præger Sydihavsørerne. Visionerne var store. Brødrene ville både drive sukkerfabrik og storlandbrug for at sikre sig sukkerroer i ordentlig kvalitet. Og det lykkedes at samle en skare af begejstrede medarbejdere omkring fabriken og gårdene Nøbbøllegaard og Højbygaard.

Men sukkeventyret endte bittert for brødrene. Allerede i 1877 gik firmaet fallit, og brødrene Frederiksen mistede alt, hvad de ejede. Fabriken blev efter en overgangsperiode overtaget af konkurrenten De Danske Sukkerfabrikker (DDS) med bankmanden og etatsråden C.F. Tietgen i spidsen.

Kort efter DDS' overtagelse af fabriken i Holeby begyndte sukkerfabrikker at skyde frem som paddehatte i takt med, at sukkerroerne bredte sig på markerne. I 1912 havde ni sukkerfabrikker spredt sig ud over landet, heraf lå fem på Sydihavsørerne. I dag står kun tre fabrikker tilbage: i Nykøbing F., Assens på Fyn og i Nakskov på Lolland.

På sukkermuseum

Når man drejer mod Nakskov, kan man for alvor mærke roekam-

pagnen i denne tid. Endeløse kolonner af traktorer og lastbiler læsset med tonsvis af roer ruller adstadigt mod Nakskov og lægger en kraftig dæmper på den øvrige trafik på vejene. Hver dag i kampagnen ankommer nye 15.000 tons roer til sukkerfabrikken i Nakskov, og dens omkring 240 medarbejdere arbejder i denne periode i døgndrift for at forvandle roerne til hvidt sukker.

I skyggen af den gigantiske sukkerfabrik, der giver Nakskov sin særlige industrielle skyline, ligger meget passende Danmarks Sukkermuseum, som prøver at samle trådene for 133 års kulturhistorie med sukkerroerne på Sydihavsørerne.

Danmarks Sukkermuseum på Løjtøftevej spejler udviklingen i sukkerroedyrkingen og sukkerproduktionen gennem en bred vifte af genstande fra gamle roehakker over videoer om sukkerfremstilling til håndbyggede modeller af fabrikerne i Nakskov og Nykøbing. Museet åbnede i juni 2000 og drives i dag af omkring 30 frivillige med en støtteforening på 400 medlemmer i ryggen.

Men hvordan historien om roerne på Lolland-Falster fortsætter, vil rundviser på museet, Thorvald Petersen, nødtigt spørge om. For mørke skyer trækker op over solstrålehistorien om sukkerroerne på Sydihavsørerne. EU-Kommissionen kom i forsommeren med et forslag til sukkerreform, som reducerer sukkerpriserne med 39 procent og roepriserne med 42,5 procent over to år. Forslaget forventes vedtaget inden jul og træder så i kraft 1. juli 2006. Sukkeventyret står altså ved en skillevej. Boye Clausen ser dog med realistisk optimisme på sukkerroedyrkingen i fremtiden.

“Ude i de små hjem gør folk sig nogle tanker i øjeblikket, for trygheden ved roerne er væk, hvis kommissionsforslaget bliver en realitet. Jeg tror, mange vil stoppe med at dyrke roer på grund af det her. Men de unge tager udfordringen op ved at effektivisere yderligere, for eksempel ved at købe ejendomme og maskiner sammen. Der er nærmest en ny andelsbevægelse på vej,” siger Boye Clausen 🗨️

Tænd roelygten i den mørke tid

Roer kan bruges til andet end sukkerproduktion. For eksempel roelygter, som siden 1800-tallet har været brugt i Danmark til at lyse op og sprede uhygge i efterårsmørket.

Snart dukker de op på trappestenene og i efterårslandskabet. De spidse knortede roelygter, som spreder flakkende lys og måske lidt gys i den mørke tid.

Det kræver dog lidt forarbejde at kunne tænde lys i roelygten, så derfor inviterede vi Simone, Filine og Felix Djenner på henholdsvis 11, 9 og 7 år til en efterårshyggestund med roelygter.

Inden vi gik i gang, havde vi skaffet os nogle gode store roer. En del af dem havde kringlede rødder. Sådanne roer kan anbefales, for det giver roelygten sjovt og uhyggeligt "hår".

Vi begynder roelygte-hyggen med at skære toppen – der,

hvor bladene har siddet – af roen. Det kræver sin overarm at få toppen af, så det er en god idé at lade en voksen gøre det. Og så er det ellers bare i gang med at hule roen ud. Energi & Boligs roelygtetest viste hurtigt, at en kartoffelskræller eller en ske er de bedste værktøjer til udhulningen.

Selvom kartoffelskrællere og skeer er gode redskaber, kan det godt være lidt hårdt at udhule roerne, så den stille koncentration sænker sig hurtigt over Simone, Filine og Felix, mens de graver i roen. Her kan det være en god idé at have en voksen i baghånden til at overtage udhulningen, når armene bliver lidt trætte.

Når roen er hul efter sådan cirka en halv times graveri, skal der skæres uhyggelige øjne, næse og mund i roen. Og så er roelygten klar til at blive sat på en tallerken med fyrfadslis og sprede stemning i efterårsmørket.

Roelygterne har været brugt i Danmark som uhyggelig belysning i efterårsmånederne siden 1800-tallet, men har ikke umiddelbart nogen forbindelse med den amerikanske Halloween-tradition med græskarlygter.

Tak til sukkerroeforsøgscenret Alstedgaard ved Holeby for donation af roer til artiklen. 📧

Søslanger i Odsherred

AF JESPER ANDERSEN JOURNALIST | FOTO LENNART SØGÅRD-HØYER

Hvis man kigger ud over en tilfrosset sø på en kold og blæsende januardag, er varme næppe det første, man tænker på. Medmindre man har gjort som Ove og Inger Andersen, der skiftede en dyr og forældet elvarmeinstallation ud med Danmarks første miljøgodkendte søvarmeanlæg fra IVT Naturvarme.

🗨️ "Huset her er fra 1917, og da vi overtog det for godt halvandet år siden, var her kun elvarme og brændeovn. Vi vidste, at elvarmen var alt for dyr, så vi begyndte med det samme at overveje forskellige alternativer. Men selvom vi havde vores egen sø på 2,9 hektarer lige omme i baghaven, fik vi først idéen til at lave et søvarmeanlæg, da vi læste om naturvarme i Energi & Bolig. Pludselig virkede det helt oplagt: Hvorfor ikke udvinde masser af gratis varme fra søvandet?" siger Ove Andersen.

I de 20 måneder, Ove og Inger Andersen har boet i deres hus nær Højby i Odsherred, har de gjort flittigt brug af husets brændeovn for at spare på varmebudgettet. Det spreder hygge og varme i det 135 kvadratmeter store hus, men det giver også en del rengøring. Desuden er det en varmekilde, der kun fungerer, når parret er hjemme. Derfor supplerede de i vinter med varme fra en gasovn og lidt fra elradiatorerne. Alligevel sneg årsforbruget af el sig op på 12.000 kilowatttimer. En hulmursisolering gjorde ganske vist huset bedre til at holde på varmen, men elradiatorernes dage var talte.

IVT Naturvarme gjorde fodarbejdet

Efter aftale sendte IVT Naturvarme i juni 2004 en af sine konsulenter ud for at se nærmere på forholdene. I første omgang var hans vurdering, at det kunne blive svært at få tilladelse til at anlægge søvarme. Men udfordringen blev alligevel taget op, og

omkring pinsen 2005 – et år efter ansøgningen gik i gang – var tilladelsen en realitet. Sagsbehandlingen tog ekstra tid, fordi anlægget er det første miljøgodkendte slangebaserede søvarmeanlæg i Danmark. Men det var indsatsen værd, for nu er vejen banet for andre søejere, der gerne vil have billig varme i boligen. IVT Naturvarme forventer fremover at kunne gennemføre ansøgninger om søvarmeanlæg på væsentlig kortere tid.

300 meter søslange

Installationen af Ove og Inger Andersens naturvarmeanlæg tog kun nogle få dage. Først blev der indkøbt cirka 350 meter slange, hvoraf de 300 meter ligger på søbunden vejet ned af tunge cementsten. Ove og Inger Andersens sø er oprindeligt en gammel grusgrav, og derfor er den nogle steder mellem 2,5 og fire meter dyb. Det er her, de har lagt søslangen, for der er den bedst beskyttet mod frost. Da den gamle grusgrav nu er en grundvandssø, er der heller ingen fare for, at den tørrer ud.

Først blev slangen trukket ud i vandet fra en jolle, hvorefter en dykker lagde den helt på plads og fastgjorde den til cementsten på søens bund. Dernæst blev der gravet en rende fra søbunden og op til huset, og slangens ender blev ført op til huset, hvor de blev forbundet til et IVT Greenline-anlæg. Døgnet rundt udvinder det nu gratis varme fra søens vand ved hjælp af cirkulerende kølevæske. ►

Vand – en effektiv varmeleder

I Sverige findes der mange tusinde godkendte søvarmeanlæg. For eksempel er det svenske kongehus opvarmet med søvarme. Den store udbredelse skyldes til dels, at der er mange søer i Sverige, men også at søvarme er en særlig effektiv varmekilde. Vand er nemlig en fortrinlig varmeleder; derfor kan et søvarmeanlæg nå helt op på en nytteværdi på 3,9. Det betyder, at for hver krone, man sender ind i anlægget i form af el, får man varme til en værdi af næsten fire kroner. Til sammenligning har almindelige elradiatorer kun en nytteværdi på 1,0, mens et nyt og veljusteret oliefyrt højst har en nytteværdi på 0,9. Den store forskel i nytteværdi er årsagen til, at naturvarme er blandt markedets bedste, billigste og mest miljøvenlige opvarmningsmetoder.

Her kan du læse mere om naturvarme

Hvis du er interesseret i at vide mere om naturvarme fra IVT Naturvarme, kan du med fordel klikke ind på www.naturvarme.dk. Her kan du downloade vores store naturvarmefolder eller bestille et gratis og uforpligtende besøg af en af vores forhandlere. Her kan du få en præcis vurdering af, hvilke besparelser og fordele du kan opnå ved at skifte til naturvarme. Du er også velkommen til at ringe til vores kundecenter på 70 29 29 29.

“Uanset om det fryser 20 grader i to måneder i træk, bliver isen på vores sø aldrig mere end en meter tyk. Desuden ligger slangen godt begravet i dyndet på søens bund. Så jeg er ikke i tvivl om, at vi nu har en stabil og billig varmforsyning mange år ud i fremtiden,” siger Ove Andersen.

Godt for både miljø og økonomi

Ved at skifte fra elvarme, der er en af de dyreste måder at varme huset op på, til naturvarme, der er en af de billigste, regner Ove og Inger Andersen med at spare helt op til 50 procent på varmebudgettet. Også selvom der er blevet installeret ny gulvvarme i hele huset. Naturvarmens lave driftsomkostninger medfører, at både anlægget og den nye VVS-installation tjener sig hjem på cirka 10 år. Samtidig har anlægget en levetid på mindst 20 år og bliver derfor en særdeles god forretning i det lange løb.

Oveni kommer den øgede komfort fra gulvvarmen og fri adgang til en stabil, uafhængig varmekilde, der altid har kapacitet til at varme huset op – også når Ove og Inger Andersen ikke er hjemme. Brændeovnen har de stadig, men nu er det kun for hyg-gens skyld. Det har også betydning for parret, at naturvarme er en miljøvenlig måde at varme huset op på.

“Jeg synes, det er godt at tænke på, at vi slider mindst muligt på naturen for at få den varme, vi har brug for. Med det nye anlæg anvender vi de ressourcer, vi allerede har, uden at det får konsekvenser for naturen omkring os. Vi bruger naturligvis sta-

dig en vis mængde el på at udnytte varmen fra søen, men det foregår på en måde, der er næsten fire gange så effektiv som almindelig elvarme,” siger Inger Andersen.

Hvor kommer varmen fra?

Søens varme kommer fra solen, der hver dag året rundt tilfører søvandet store mængder af energi. Også selvom søen fryser til, er der altid overskudsvarme at hente, for de store vandmængder holder på solenergien. Et naturvarmeanlæg fungerer lige godt, uanset om søvandet er nul grader eller 20 grader varmt. Så længe væsken i søslangen er koldere end søens vand, når den pumpes ud i slangen og nogle få grader varmere, når den kommer tilbage, kan anlægget producere varme og varmt vand.

Uskadelig for miljøet

En af hovedårsagerne til, at Ove og Inger Andersen fik tilladelsen til at lave det første miljøgodkendte varmepumpeanlæg baseret på søslanger, var, at væsken i slangen er en ufarlig blanding af vand og ethanol (sprit). Selve slangen er meget stærk og ligger godt beskyttet i søens bund. Men hvis det utænkelige alligevel sker, og slangen bliver revet over, får det ikke alvorlige konsekvenser for dyre- og plantelivet. Udvinningen af vandets overskudsvarme forventes heller ikke at påvirke søens naturlige miljø, da den er så stor, at den uden problemer kan levere rigelige mængder af varme til Ove og Inger Andersens hus. 📍

Spørg energirådgiverne

Min mand og jeg diskuterer tit, om vi skal sætte vaske- og opvaskemaskinen til at køre om natten. Er vores el billigere om natten end om dagen?

Med venlig hilsen
Anne Mette Høj

SEAS-NVE's svar

Nej, ikke hvis I køber energi hos SEAS-NVE gennem en almindelig forsyningsaftale, som langt hovedparten af vores kunder gør. Mange virksomheder køber ganske rigtigt energi til en lavere pris om natten. På den måde bliver driften af energikrævende maskiner billigere. I princippet kan private forbrugere gøre det samme, men ikke med de samme økonomiske fordele – tværtimod. Der skal nemlig et årsforbrug på mindst 100.000 kilowatttimer til, for at det bliver billigere end forsyningsel. Det skyldes blandt andet en højere abonnementspris og udgifter til installation af fjernaf-læste målere, der er nødvendige for at købe energi til varierende timepris. Desuden skal en stor del af det samlede forbrug ligge i de tidsrum, hvor prisen per kilowatttime er lavest.

Til gengæld tilbyder SEAS-NVE også fastprisaftaler, der er særligt tilpasset private forbrugere. Læs mere om fastpris på www.seas-nve.dk under punktet privat, produkter.

Hvis I gerne vil spare energi på driften af jeres vaske- og opvaskemaskine, kan jeg anbefale, at I klikker ind på adressen www.seas-nve.dk/energiraadgivningprivat. Her finder I mange gode råd om energirigtig brug af alle husets elapparater.

Med venlig hilsen
Unnur Bisgaard

Hvordan kan man teste, at de ruder, man har fået leveret, rent faktisk er energispareruder?

Med venlig hilsen
Susanne Larsen

SEAS-NVE's svar

Mellem de to lag glas sidder der en afstandsprofil, der skal være mærket med rudens energiklasse, producentens licensnummer og produktionsdatoen. Kun ruder, der har denne mærkning, er energiruder. Det er altså din sikkerhed for, at du har fået det rigtige produkt. Producenter, der er tilmeldt energimærkningsordningen, får blandt andet deres produkter kontrolleret gennem uanmeldte besøg fra Teknologisk Institut.

Ellers kan det være svært at kende en moderne energirude fra traditionelle termoruder. Energiruder kan dog tone lyset en smule og virke lidt mere spejlende, men udviklingen gør denne forskel mindre og mindre.

Energiruder har på grund af deres gode isoleringsevner en lavere temperatur på det udvendige glas. Det kan forårsage, at de ved særlige vejrforhold dugger lidt på ydersiden. Specielt når der er skyfri nattehimmel om foråret og om efteråret.

Med venlig hilsen
Unnur Bisgaard

Hvis du har et energirelateret problem, kan du skrive til SEAS-NVE på adresserne ub@seas-nve.dk eller abg@seas-nve.dk og få svar fra vores energirådgivere Unnur Bisgaard og Anne-Birgitte Grønvall. Alle e-mails besvares direkte.

Jeg overvejer at anskaffe mig et induktionskomfur. I den forbindelse skal jeg også have nye gryder og pander. Betyder det noget, om man køber dyre eller billige gryder? Behøver de at være helt lige i bunden? Varmen går jo ikke op gennem bunden som på almindelige kogeplader.

Med venlig hilsen
Søren N. Skaaning

SEAS-NVE's svar

I forhold til induktionen betyder det ikke noget, om dine nye gryder og pander er dyre eller billige. Det afgørende er, at bunden i dem udelukkende består af magnetisk materiale. Man må altså ikke vælge gryder eller pander, der for eksempel er lavet af både aluminium og stål i bunden.

Som du selv er inde på, betyder det ikke så meget for et induktionskomfur, om gryder og pander er helt plane i bunden. Du skal dog være opmærksom på, at der er grænser for, hvor store buler de må have. Et induktionskomfur har nemlig en overhedningssikring, der beskytter induktionsspolerne mod at blive for varme. Hvis man bruger meget bulede gryder, er der store luftlommer mellem kogepladen og grydens bund. Denne luft kan blive så varm, at den udløser overhedningssikringen, der slukker for induktionsspolen.

Med venlig hilsen
Anne-Birgitte Grønvall

Jeg vil gerne vide, hvor meget el en Braun eltandbørste bruger på årsbasis. Er det bedst at slukke for opladeren, når tandbørsten er opladet? Kan opladeren tåle at blive tændt og slukket hele tiden?

Med venlig hilsen
Anne-Lise Søe

SEAS-NVE's svar

Opladeren til en eltandbørste har typisk det samme forbrug, uanset om den oplader tandbørsten eller ej. Så hvis den står tændt hele tiden, er der tale om et unødvendigt energispild. Sluk, når tandbørsten er ladet op. Det kan opladeren sagtens tåle. En eltandbørste, der står på standby, har et energiforbrug på 0,04 kilowatt-timer per døgn - svarende til cirka 15 kilowatttimer eller 23 kroner om året.

Med venlig hilsen
Anne-Birgitte Grønvall

Husk at du er altid velkommen til at kontakte SEAS-NVE for gratis energirådgivning. Hvis du ikke ønsker dit spørgsmål bragt i Energi & Bolig, bedes du angive det. Redaktionen besvarer ikke anonyme henvendelser og forbeholder sig ret til at redigere og forkorte indsendte spørgsmål.

Det kunne være meget interessant at vide, hvor meget af vores forbrug, der går til gulvvarmen i stuen. Hvis jeg vidste det, ville det være lettere at regne ud, om en alternativ varmekilde, for eksempel et Naturvarme-anlæg, kan betale sig i det lange løb, siger Flemming Samsøe.

Flemming Samsøe fra Plejerup ved mere om sit energiforbrug end de fleste. Han aflæser sin elmåler en gang om ugen og taster værdien ind i programmet Energiassistent Privat fra SEAS-NVE. Det giver ham et solidt overblik og fjerner risikoen for uventede ekstraregninger.

Styr på elvarmen med Energiassistent Privat

Med rutinerede bevægelser åbner Flemming Samsøe sin pc og klikker sig ind på SEAS-NVE's hjemmeside. Han ved nøjagtigt, hvilke sider han skal åbne, for han har gjort det mange gange før. Hurtigt logger han sig ind i programmet Energiassistent Privat, og en graf med lyseblå søljer toner frem på skærmen. Den viser familiens energiforbrug gennem de sidste 12 år.

Sammen med sin kone Susan Holten-Andersen og parrets to børn bor han i en smukt beliggende landejendom på 260 kvadratmeter med udsigt over Isefjorden. Huset er elopvarmet, og det kan mærkes på energiforbruget, der hvert år ligger på godt 20.000 kilowatttimer. Derfor har Flemming Samsøe god grund til at holde energiforbruget under skarpt opsyn. Hver lørdag formiddag har han gjort det til en vane at aflæse husets elmåler og skrive tallet ind i Energiassistent Privat.

"Før jeg begyndte at bruge programmet, skrev jeg aflæsningerne ind i et regneark og lavede selv kurver over tallene for at få et overblik over vores forbrug – det er jo temmelig mange penge, det drejer sig om. Nu får jeg automatisk kurverne præsenteret. Det kræver kun, at jeg aflæser elmåleren og taster tallet ind. Det kan næsten ikke være lettere. Det betyder også, at jeg aflæser elmåleren meget oftere, end før jeg tog programmet i brug," siger Flemming Samsøe.

Skrev de gamle målinger ind

Flemming Samsøe har brugt Energiassistent Privat siden februar 2005, hvor han første gang læste om programmet i Energi & Bolig. Men foruden de ugentlige aflæsninger har han også tastet alle sine gamle aflæsninger ind, og derfor kan Energiassistent Privat nu vise grafer over forbrug, der strækker sig helt tilbage til den gang, familien flyttede ind.

"Programmet giver os sikkerhed for, at vi altid er på forkant med vores energiforbrug. Hvis det pludselig skulle stige, kan vi få øje på det med det samme og gribe ind, længe før det udvikler sig til en stor ekstraregning. Det er også bedre at have de mange aflæsninger samlet i programmet i stedet for på vores egen pc, hvor harddisken kan gå i stykker eller filen kan blive slettet ved en fejl," siger Flemming Samsøe.

Ud fra grafen i Energiassistent Privat er det let at se fordelingen af familiens energiforbrug fra år til år. Det ligger nogenlunde konstant på lidt over 20.000 kilowatttimer om året, bortset fra dét år, hvor husets førstesal blev lavet om til beboelse.

Større fokus på energiforbruget

Familiens brug af Energiassistent Privat har fået den konsekvens, ►

at alles opmærksomhed på energiforbruget er blevet større. De ugentlige indtastninger bliver ofte udgangspunkt for diskussion af forbruget, og hvad man kan gøre for at spare på energien.

"Da vi bor i et stort hus med elvarme, har vi altid været nødt til at fokusere meget på vores forbrug. Derfor vidste vi også en hel del om det, før vi begyndte at bruge programmet. Men nu aflæser Flemming elmåleren hver uge, og så tæt fulgte vi ikke vores energiforbrug før. Det er ligesom rykket lidt tættere på," siger Susan Holten-Andersen.

Selv har hun især standby-forbrug som mærkesag. De fleste af husets apparater bliver slukket på kontakten og belaster derfor ikke elregningen, når de ikke er i brug. Børnene har også lært at slukke lamper, tv og andre elapparater, når de er færdige med at bruge dem.

Vil gerne gøre mere

Selvom Flemming Samsøe og Susan Holten-Andersen allerede er meget bevidste om deres energiforbrug, vil de gerne gøre endnu mere for at sænke det. Om vinteren bruger de hver dag husets brændeovn i stedet for elradiatorerne. Men selvom der er tændt op, skal elvarmeinstallationen under stuens klinkegulv alligevel være

tændt – ellers tager det for lang tid at varme gulvet op. Derfor stiger familiens energiforbrug kraftigt, når efteråret sætter ind.

"Vi har flere gange talt om at få SEAS-NVE til at lave en samlet vurdering af huset og forslag til, hvordan vi kan sænke forbruget yderligere. Vi har også diskuteret, om et naturvarmeanlæg kunne give os økonomiske fordele og større varmekomfort. Problemet er, at vores hus ikke har vandbåren varme. Det betyder, at vi skal brække alle gulve op for at lægge nye varmerør, og det har vi ikke lyst til at kaste os ud i. Ellers tror jeg, vi havde købt et jordvarmeanlæg for længe siden. Men vi overvejer, om et af de mindre, luftbaserede anlæg måske kan være en fordel," siger Flemming Samsøe.

Hvad bruger de forskellige grupper?

En anden ting på hans ønskeliste er at vide mere om, hvordan familiens samlede forbrug fordeler sig på husets forskellige elgrupper. Det vil gøre det nemmere at vurdere, hvor i huset supplerende varmekilder bedst kan betale sig. Desuden kan Energiassistent Privat håndtere aflæsninger fra flere målere. Men indtil videre må Flemming Samsøe klare sig med én samlet måling.

"Vi har gulvvarme i to badeværelser, stuen og bryggerset.

"Vi har flere gange talt om at få SEAS-NVE til at lave en samlet vurdering af huset og forslag til, hvordan vi kan sænke forbruget yderligere. Vi har også diskuteret, om et naturvarmeanlæg kunne give os økonomiske fordele og større varmekomfort.

Hvis jeg vidste, hvor meget de hver især brugte, ville det være lettere at prioritere dem i forhold til hinanden. For eksempel kunne det være meget interessant at vide, hvor meget af vores forbrug der går til gulvvarmen i stuen. Hvis jeg vidste det, ville det være lettere at regne ud, om en alternativ varmekilde kan betale sig i det lange løb," siger Flemming Samsøe.

Bedre end papir

I sit daglige arbejde som energirådgiver hos SEAS-NVE taler Anne-Birgitte Grønvall ofte med kunder, der har brug for et større overblik over deres energiforbrug. Langt de fleste har også en internetforbindelse, men er ikke klar over, at Energiassistent Privat er et nemt og hurtigt værktøj til at holde elregningen under skarp kontrol. Hun siger:

"Vi kan næsten ikke anbefale programmet kraftigt nok. For de få minutter, det tager at oprette sig som bruger og lære at bruge Energiassistent Privat, får man til gengæld et nemt og præcist værktøj til at holde elregningen under streng kontrol. Hvis man gør sig den ulejlighed at aflæse sine målere jævnligt, hvorfor så ikke få så mange informationer ud af tallene som overhovedet muligt?"

Her finder du Energiassistent Privat

Hvis du vil have fuldt overblik over dit el-, gas-, vand- og fjernvarmeforbrug, er Energiassistent Privat det helt rigtige værktøj. Du finder programmet på www.seas-nve.dk/eap. SEAS-NVE's kunder kan anvende det gratis, og vi anbefaler, at du mindst én gang om måneden aflæser dine målere og taster tallene ind. Så opnår du den bedste sikkerhed mod overforbrug og ekstraregninger. Du kan indstille programmet til at sende dig en sms eller en e-mail, hver gang det er på tide at aflæse en af dine målere igen.

Steen Elmgaard er bidt af en gal svæveflyver. Sidste år deltog han i Europamesterskaberne i Finland, og han er den ene af kun tre danskere, der har fløjet over 1.000 kilometer i ét stræk. Men svæveflyvning handler om meget mere end konkurrencer. Energi & Bolig tog på besøg hos Øst-Sjællands Flyveklub for at høre mere om kunsten at flyve svæveflyver.

Mellem rovfugle og

🗣️ "Du skal være forberedt på, at vi går fra 0 til 100 kilometer i timen på kun to sekunder."

Bemærkningen falder henkastet, mens pilot Steen Elmgaard gør de sidste forberedelser inden start. Vi sidder i kabinen på et topmoderne topersoners svævefly på startbanen uden for Øst-Sjællands Flyveklub. Til begge sider strækker flyets slanke, strømlinede vinger sig over græsset.

Steen Elmgaard veksler et par ord med starthjælperen udenfor, som derefter trækker sig tilbage. På jorden foran flyet ligger en stålwire, der 300 meter væk er forbundet til et stort spil.

Starthjælperen giver startsignal over radioen, og wiren strammes langsomt op. På flyets bagsæde krammer Energi & Boligs udsendte medarbejder sin notesblok hårdere, end den har godt af.

Da wiren er helt stram, følger et øjeblik pause. Så gribes vi af spillets enorme trækraft, og den ellers så rolige udsigt forvandles til et virvar af fartstriber. Vi bliver presset hårdt tilbage i sæderne, da det 700 kilo tunge fly accelererer kraftigt. Den ujævne

græsmark får det til at ryste og larme, men i løbet af bare tre-fire sekunder slipper flyet kontakten med jorden og stiger stejlt mod himlen. Væk er den lidt klodsede fornemmelse fra landjorden. Væk er larmen og rystelserne. Steen Elmgaard og det store svævefly er i deres rette element.

Kort før vi når en højde af 300 meter, lyder der et skarpt klik under os. Det betyder, at wiren er hægtet af, og vi flyver frit. Kun en svag susen mod flyets glatte form markerer, at vi bevæger os med en fart af over 100 kilometer i timen. Under os strækker Sydsjællands marker sig i alle retninger. Bilerne ligner legetøj, og nogle kilometer fremme kan vi se en stor, hvid plet i landskabet. Det er Faxe Kalkbrud. Over os giver den fantastiske udsigt til himlen en overvældende fornemmelse af frihed.

Rovfuglene viser vej

"Nu må vi se, om vi kan finde noget opdrift," siger Steen Elmgaard og drejer ubesværet flyet, så det begynder at dreje rundt i store, ►

kumulusskyer

bløde cirkler. Spillet har givet os højde til 10-15 minutters flyvning, men hvis vi kan finde opdrift, er der i princippet ingen grænser for, hvor længe flyet kan blive i luften. Opdriften opstår, når solen skinner og opvarmer jorden, som derefter afgiver varmen til omgivelserne igen. Opstigende luft kaldes også "termik", og det er den, alle svæveflyvere bruger for at stige til højere luftlag, og det er ikke usædvanligt at nå op i en højde på mellem 1.000 og 1.500 meter. Mens vi drejer rundt og afsøger landskabet, peger Steen Elmgaard på nogle fugle langt under os.

"Se, de flyver også rundt og leder efter opdrift. Princippet er nøjagtig det samme. Derfor kan det altid betale sig at holde øje med fuglene – især store rovfugle, der er fremragende svæveflyvere. Hvis man ser en cirkelnde musvåge, er det bare med at komme af sted, for dér er der som regel opdrift. Måger kan man til gengæld ikke regne med. De flyver ikke nær så godt – og så snyder de tit ved at baske med vingerne," siger Steen Elmgaard og ryster smilende på hovedet.

Endelig finder vi en luftstrøm, der kan bære os opad. Den kommer fra en nypløjet mark under os, hvor den mørke jord er varmere, end de grønne marker omkring den. Med et trænet blik læser Steen Elmgaard landskabet og kan forudsige, hvordan det påvirker vinden. Han holder også øje med solskinnet og skydækkets bevægelser. De har stor indflydelse på, hvor den næste termikboble skal findes. Skyernes form giver også gode informationer, hvis man er i stand til at læse dem. De skal helst være flade i bunden og runde på toppen, for det er tegn på opstigende luft.

Født til at svæveflyve

Steen Elmgaard har fløjet svæveflyver, siden han var 15 år gam-

mel. I dag er han 30, har over 1.500 flyvetimer bag sig og er blandt Danmarks 10 bedste piloter. Sammenlagt har han fløjet over 55.000 kilometer – det er længere end én gang rundt om jorden. Begge hans forældre fløj svævefly, og i hele Steen Elmgaards barndom boede familien lige ved siden af flyvepladsen. Så interessen kommer ikke fra fremmede. Men selvom han er et konkurrencemenneske, der hader at tabe, er konkurrenceflyvning blot én enkelt af svæveflyvningens mange spændende facetter.

"Jeg bliver aldrig træt af det. Hver dag skifter vejret og skaber nye udfordringer. En god svæveflyver behøver ikke et gashåndtag at dreje på, men udnytter de ressourcer, der allerede findes i naturen. Jeg har altid været fascineret af, at man kan rejse så langt og så hurtigt på vindens kraft alene. Jeg kan også godt lide at følge dyrelivet og årstidernes skiften fra oven. Landskabet ændrer sig hele tiden. Om foråret, når alt bliver lysegrønt. Om sommeren, når markerne bliver høstet, og når efteråret sætter ind med flotte farver. Den anden dag fløj jeg en tur sammen med en klubkammerat, og på vejen hjem så vi en kridhvid albino-hjort springe af sted. Det er sådan noget, der gør en flyvetur til noget helt specielt," forklarer Steen Elmgaard.

Han mener ikke, at svæveflyvning er farligt. Alt er naturligvis relativt, men følger man reglerne, er det ikke farligere end at køre bil. Desuden er faldskærm obligatorisk under alle flyvninger. I klubbens 36-årige historie har der kun været én alvorlig ulykke for næsten 30 år siden.

Europamesterskabet trækker

Tidligere på året deltog Steen Elmgaard i Europamesterskabet i Finland og opnåede en 15.-plads. Han ville meget gerne have pla-

Øst-Sjællands Flyveklub blev stiftet i 1969 og har i dag 110 medlemmer. Klubben er en af Danmarks største og råder over otte klubfly. Flyvepladsen ligger på Nymarksvej 30 ved Rønnede. Sæsonen går fra 1. april til 1. november, og hvert år holder klubben åbent hus, hvor interesserede for et mindre beløb kan komme med på en prøveflyvning. Har man certifikat og er medlem af klubben, har man ret til at flyve i klubbens fly. Mange medlemmer vælger at gå sammen i grupper på to eller tre om køb af eget fly, der også opbevares i klubbens store hangar. Alt arbejde i klubben udføres af frivillig arbejdskraft, og man kan læse mere på klubbens informative hjemmeside på www.flyveklubben.dk.

Inden for SEAS-NVE's forsyningsområde findes der også svæveflyveklubber ved Maribo, Rødby, Slaglille, Tølløse og Kalundborg. På Dansk Svæveflyver Unions hjemmeside www.dsvu.dk findes der lister over alle danske klubber. Der er cirka 2.000 aktive svæveflyvere i Danmark.

ceret sig blandt de ti bedste. Men det må vente til næste gang, han kvalificerer sig til landsholdet. Er man blandt Danmarks fem bedste, giver det adgang til at konkurrere på europæisk niveau.

Konkurrenceflyvning foregår på den måde, at man flyver "opgaver", der består af to eller flere udvalgte positioner, som man skal overflyve på tid. Ofte strækker en opgave sig over flere hundrede kilometer og adskillige timers flyvning. Det kræver en god fysisk form, og derfor går Steen Elmgaard til spinning tre gange om ugen og flyver så ofte, som arbejdet, familien og vejret tillader. Målet er i første omgang at placere sig blandt de fem bedste ved næste DM.

"Selvom man sidder stille i cockpittet, er det alligevel fysisk krævende at flyve konkurrenceflyvning. Især fordi man skal være dybt koncentreret i timevis. Der er ikke råd til fejltagelser, og ofte skal man reagere lynhurtigt for at undgå dem, ellers koster det tid. Og jo hurtigere man bliver træt, jo hurtigere taber man koncentrationen. For at vinde skal man ikke bare finde opdriften. Man skal også kunne vurdere, hvor den er kraftigst og veje det ud mod en masse andre faktorer som kurs, højde, fart og vejrets udvikling. Det er ikke kun noget, man sidder og analyserer sig frem til. Det er lige så meget en fornemmelse i kroppen. For mig er svæveflyvning dét, der kommer tættest på at flyve frit som fuglene. Fly og krop smelter sammen," siger Steen Elmgaard.

Hvem kan lære at svæveflyve?

Det kan alle med normalt helbred og førlighed. Kun ved særlige helbredsmæssige omstændigheder, som epilepsi og hjerte-kar-sygdomme, er svæveflyvning udelukket. Hvis man virkelig hænger i, kan det faktisk lade sig gøre at tage uddannelsen på to til tre måneder. Men mange vælger at tage en kort teoriprøve, der giver

adgang til at begynde på flyvetimer. Det er nemlig nemmere at bestå den store, certifikatgivende teoriprøve, hvis man har praktisk erfaring med at flyve.

Efter 80-100 starter er de fleste i stand til at flyve solo, mens de bliver overvåget af en instruktør fra jorden. Men først når certifikatet er i hus, må man flyve, når man har lyst. Hvert år uddanner Øst-Sjællands Flyveklub tre til fire nye piloter. Det er tilladt for unge over 15 år at starte på uddannelsen og endda flyve solo, men certifikatet udstedes først, når piloten fylder 16. Sammenlignet med andre former for flyvning er svæveflyvning ret billig. Faktisk kan man blive pilot for mellem 10 og 15.000 kroner.

"Svæveflyvning kræver en del øvelse – det er ligesom at lære at cykle. Men det er umagen værd, for man bliver en dygtig flyver af det. Man bliver god til at vurdere vinden på forhånd. Det er man ganske enkelt nødt til. I motorflyvning kan du altid gasse op og prøve igen, hvis landingen ikke går, som den skal, men den mulighed har svæveflyvere ikke. Så der skal alt gå efter bogen og med et øje på hver finger. Til gengæld flyver vi uden at være afhængige af andet end vejret og vores egne evner," siger Steen Elmgaard og kaster et sigende blik op på himlen, inden skydeportene til klubbens store hangar langsomt glider på plads. 📍

SEAS-NVE's storstilede kabellægningsprojekt går for alvor i gang i 2006. I løbet af 10 år forsvinder masterne og erstattes af kabelanlæg i jorden – af hensyn til både forsyningsikkerheden og forskønnelsen af landskaberne.

Elmasterne forsvinder på Sjælland og øer

☞ Med nye gadelamper og kablerne lagt i jorden har gadebilledet i landsbyen Eggerslevmagle nord for Skælskør på Sydsjælland markant ændret udseende. Gamle ledninger langs vejen og på tværs ind til husene er blevet fjernet og elforsyningen kabellagt.

“Jeg synes, Eggerslevmagle er et godt eksempel på, hvor pænt det kan blive, når vi kabellægger, og byen får nyt gadelys. For ud over, at kabellægningen er godt for forsyningsikkerheden, så er det også med til at forskønne byer og landskaber,” siger projektchef Torben Friis fra SEAS-NVE's kabellægningsprojekt.

Nogle steder kan nyt gadelys også være med til at skabe større sikkerhed i trafikken med bedre fokus på vejbanen – eller lyset kan skabe hygge med belysning på særligt flotte bygninger i byen. De muligheder får kommunerne også i forbindelse med

SEAS-NVE's kabellægning, for i mange tilfælde er det kommunerne, der ejer gadelyset, og det er derfor op til den enkelte kommune at bestemme, hvordan den vil have det.

3.650 kilometer tilbage

Der mangler endnu en smule af de tidligere kabellægningsprojekter i SEAS og NVE, men fra 2006 går det nye projekt i gang. Samlet set mangler 3.650 kilometer luftledninger at blive erstattet af kabler i jorden. Heraf er 1.500 kilometer i byområder, og de vil blive kabellagt i takt med, at SEAS-NVE indgår aftale med de enkelte kommuner om, at gadelyset samtidig udskiftes. Det er betydeligt dyrere at kabellægge i byerne end på landet, da gravearbejdet i byerne foregår, hvor der er fortove eller asfalt samt ►

I SEAS-NVE's nordlige område er alle 0,4 og 10 kilovolt luftledninger i landområderne kabellagt i begyndelsen af 2006. Derefter mangler kun 500 km 0,4 kilovolt luftledninger i byområderne.

I det sydlige område er alle 0,4 kilovolt luftledninger i landområderne kabellagt i slutningen af 2005. Derefter mangler 1.000 km 0,4 kilovolt luftledninger i byområderne og 250 km i fritidshusområder, som kabellægges i 2006 og 2007. Dertil kommer 1.900 km 10 kilovolt luftledninger i landområderne.

◀ 0,4 kilovolt (kV) kaldes også lavspænding og er de fire ledninger, som løber mellem elmaster af træ i by- og boligområder. Da nogle af masterne også bruges til gadelys, bliver de kun kabellagt, hvis kommunerne samtidig vil renovere lysmasterne.

◀ 10 kilovolt (kV) er det spændingsniveau, der ligger over 0,4 kV. En 10-kV-mast er typisk en træmast med tre ledninger på, der sidder i en trekant. Masterne står ofte på marker og løber på tværs af 0,4-kV-nettet.

Før og efter

"Jeg synes, Eggerslevmagle er et godt eksempel på, hvor pænt det kan blive, når vi kabellægger, og byen får nyt gadelys. For ud over, at kabellægningen er godt for forsyningsikkerheden, så er det også med til at forskønne byer og landskaber," siger projektchef Torben Friis fra SEAS-NVE's kabellægningsprojekt.

På billedet ses Eggerslevmagle før og efter kabellægningen.

På kortet ses planen for kabellægningen af 10-kilovoltnettet i det sydlige område – i det nordlige område er 10-kilovoltnettet stort set kabellagt. Planen er lavet efter masternes seks-årige vedligeholdelsescyklus, så kabellægningen sker samme år, som masterne skulle være efterset og repareret.

Der er endnu ikke lavet en plan for kabellægningen i byområderne, da det afhænger af, om kommunerne ønsker nyt gadelys i forbindelse med kabellægningen. Elmasterne bruges mange steder til gadelys, og derfor skal kommunerne have nye master, når der kabellægges.

SEAS-NVE vil i forbindelse med kabellægningen udvælge egnede byer i regionen og tilbyde FTH (fiber til hjemmet) i forbindelse med kabellægningen. For at kunne tilbyde FTH kræver det bl.a., at kommunerne også siger ja til nyt gadelys i forbindelse med kabellægningen.

andre kabler og rør i jorden at tage hensyn til, og det gør arbejdet dyrere. Derfor er det en fordel for både SEAS-NVE og kommunerne at deles om udgifterne til gravearbejdet. På landet er det mindre kompliceret at grave i den bare jord.

"Som andelselskab er vi nødt til at være bevidste om, hvordan vi bruger pengene bedst muligt, og derfor ønsker vi at samarbejde med kommunerne de steder, hvor der er gadelys. Det samarbejde er en fordel for begge parter, da kommunen får billigere udskiftning af gadelyset, og vi får en billigere kabellægning. I nogle byer vil der desuden være mulighed for, at kommunen også kan få FTH til sine borgere, idet vi kan udnytte samgravningen til også at lægge fiberkabler i jorden," siger Torben Friis.

FTH-byer udvælges

SEAS-NVE's bredbåndsforbindelse FTH (fiber til hjemmet) kører over et netværk af optiske fibre, som sikrer en lynhurtig bredbåndsforbindelse. FTH-byerne vælges af SEAS-NVE ud fra forskellige kriterier om størrelse og beliggenhed, men først når aftalen med kommunen om nyt gadelys er på plads, kan arbejdet gå i gang. Borgerne i de enkelte byer vil blive orienteret direkte om FTH af SEAS-NVE.

"Generelt er kommunerne positive, når vi henvender os, men nogle af dem skal først konferere med de kommuner, de skal lægges sammen med i 2007. Derfor kan de ikke alle sammen træffe beslutningen her og nu, og det har vi naturligvis forståelse for, siger Torben Friis, som forventer, at aftalerne med de første byer kommer på plads i slutningen af 2005.

Storm uden strømafbrydelse

SEAS-NVE prioriterer forsyningsikkerheden højt, og det er den væsentligste baggrund for kabellægningsprojektet. Når mange af elmasterne på Syd- og Vestsjælland, Lolland, Falster, Møn og øerne om 10 år vil være væk, vil vinterstormene kunne mærkes anderledes. Der vil være færre elmaster og ledninger for stormen at ødelægge, og dermed vil sandsynligheden for strømafbrydelser som følge af stormskader være meget begrænset.

"Sidste vinters to store storme viste tydeligt, at de områder, hvor der ikke var kabellagt, var mere udsatte end de områder, hvor kablene lå trygt i jorden. Selvfølgelig kan et kabel blive gravet over eller revet op, men generelt er kabler mindre udsatte end ledninger i luften," siger Torben Friis. 📧

Harry Potter-fans fra hele verden valgte Pers forside til "Harry Potter og flammernes pokal" som den bedste.

Man behøver ikke at gå på troldmandsskolen Hogwarts for at lære magi. Bøger vækker fantasien og drømme, og hvis man lærer at drømme som barn, kan man bruge det hele sit liv. Det siger Per Jørgensen. Han er illustratør og tegner omslaget til de danske Harry Potter-bøger.

Han slår på tromme med sine pensler

Ikke mange er klar over, at der kan trækkes magiske paralleller mellem den yderste kant af Stevns og Harry Potters magiske og til tider alt for uhyggelige univers på troldmandsskolen Hogwarts. Bag palærunderne i husmandsstedet ved den stille kyst arbejder Per Jørgensen koncentreret med pensler, og mens hestene gumler græs på engen uden for hans vinduer, tager den danske Harry Potter form på tegnebordet.

Per Jørgensen er nemlig illustratør og har tegnet forsiderne til de foreløbig seks Harry Potter-bøger, der er udkommet på dansk og har slået alle salgsrekorder for børnebøger.

Per kender figuren Harry lige så godt som de mest begejstrede fans, for han studerer fortællingen om den bebrillede lille helt til sine malerier. Han vælger nogle scener og bruger endda også en rigtig levende dreng som model for at få den helt rigtige stemning.

Først derefter kan magien folde sig ud i hans tegneværksted, hvor mange og forskellige blyanter, pensler, palet, papir og oliefarver ligger i skuffer, på hylde og det store tegnebord. Væggene er prydet med tegninger til børnebøger. Skitser, fotos, tegninger og

udklip fra blade ligger her og der i små stabler. En pladespiller og en 30 år gammel pladesamling fylder den halve væg. For når den danske Harry Potter bliver til, er det med fuld musik.

100 børnebøger

Per Jørgensen har tegnet lidenskabeligt, siden han var knægt i Kolding, og en engageret formningslærer gav ham gode råd og holdt ham til ilden. Først i 1980'erne begyndte han at tegne professionelt, og siden begyndelsen af 1990'erne har han tegnet omslag til omkring 100 børnebøger – med glæde.

“Gode børnebøger handler altid om noget væsentligt. Om livets store basale spørgsmål: – godt og ondt, fejhed og mod, venskaber og fjender. Jeg vil gerne vække børnenes nysgerrighed og fantasi med fængende forsider, så de læser flere bøger,” siger han og beroliger familiens Alaska-hunde Wulf og Trolde, som hilser på med trippende forben, piskende haler og ivrige glædespiv. Begge var døds kandidater på et dyreinternat, men blev reddet af familien Jørgensen. ▶

Mens familien Danmark holdt ferie mellem regnbygerne, tyggede Per bogstaver, spidsede blyanter til sine skitser og miksede mørke oliefarver til det dystre bogomslag til Harry Potter og Halvblodsprinsen.

Magiens nøgle

Ifølge Per Jørgensen behøver man ikke at være elev på Hogwarts for at lære magi. Mange børnebøger indeholder nemlig nøglen til fantasiens univers. En god bog giver inspiration til drømme, og drømme kan gøres til virkelighed.

“Får man som barn lov til at træne sig i at drømme en drøm og turde føre den ud i livet, får man gavn af det i voksentilværelsen. Det er jeg overbevist om. For at kunne forestille sig noget eventyrligt eller stort og bagefter gøre noget ved det, er man nødt til at kunne danne billeder i sit hovede. Den evne er gnisten til, at man kan gøre noget for at få den kæreste, man drømmer om. Eller få virkeliggjort den cykeltur til Skagen, man har drømt om,” siger Per, som selv i en alder af 48 år sætter fuldt blus på sit indre barn, når det stikker ham.

Titanic med spisebord

Han synes, det er vigtigt at holde fast i at lave tåbelige ting som voksen. Som da han overtaler en god ven til at søsætte et gammelt spisebord i bugten foran husmandsstedet og lege “Titanic synker”. Iført ens sømandstrøjer kravler de to fuldvoksne mænd op på bordpladen og venter utålmodigt på, at spisebord med presenning og benene i vejret skal synke, så de kan gå ned med mand og mus. I nogenlunde sikker afstand fra land, for vennen kan ikke svømme.

Spisebordet flyder dog så godt, at de må hugge hul i det, for overhovedet at få deres Titanic til at synke. Alt sammen inspireret af en tv-udsendelse om nogle drenge i norske Lofoten, som sænkede en gammel pram og legede, at de var på Titanic.

Troværdighed

Illustrationen er for ham en indholdsdeklaration til historien og en første formidling af hele fortællingens stemning. Omslaget skal være tro over for bogen.

Som en af de få illustratører herhjemme tegner og maler Per Jørgensen i hånden.

“Jeg er primitiv. Eller klassisk, om man vil. Jeg valgte computeren fra midt i firserne, da alle bedyrede, at det var den eneste vej frem for tegnere og grafikere. Det skete helt konkret, da jeg læste om en ny funktion, hvor man per trykknop kunne farvelægge sine tegninger i forskellige stilarter, for eksempel som Rembrandt. Nej, jeg vil lave mine billeder selv, besluttede jeg. Det holdt jeg fast i, selv om det er meget mere omstændeligt og besværligt, og det er mit held i dag. For jeg kan tegne i hånden, og det synes kunderne godt om,” siger den langbenede og langhårede tegner, som er gift med Ingrid og har tre døtre – som alle tegner.

“Tanken om, at min tegning kunne forsvinde, hvis jeg trykkede på en forkert knap, gjorde mig også skrækslagen,” griner han.

Miniudstilling

Sine tegninger har han i god behold i store mapper, også originaltegningerne til Harry Potter. Han sætter dem på rad og række i sofaen, fem styks oliebilleder i en miniudstilling af den modige og uheldige helt med de store briller; på ryggen af sin flyvende Stormvind, i havets dybe blå, midt i et susende Quidditch-spil, på tærsklen til troldmandsuniverset og med sin tryllestav i hånden. Den sjette tegning, forsiden til Harry Potter og Halvblodsprinsen, er hos forlaget.

"Jeg synes rigtig godt om Harry Potter som figur, for mange børn kan identificere sig med den lille splejsede type med briller. Det har helte jo som regel ikke," siger Per Jørgensen.

Illustrator Per Jørgensen er farveblind på rød og grøn, så engang tegnede han en maskulin husar på en fantastisk hest. Hesten var bare blevet grøn. Forlaget syntes, det var så sjovt, at de brugte billedet.

Hårde tider for Harry

Harry Potter og Halvblodsprinsen, som er den seneste Harry Potter-bog, modtog Per Jørgensen, straks den var udkommet på engelsk den 16. juli. Han kunne lige nå at børste landevejsstøvet af sig efter en 5.000 kilometer lang motorcykelferie tur-retur til Nordkap, før han kastede sig over Harrys nye eventyr og de ulideligt mange trængsler, som rammer den unge magiker i bog nummer seks.

"Fronterne mellem de onde og gode trækkes hårdt op i denne bog. Den er mere barsk end de andre. Faktisk går det ad H... til for Harry og en masse andre. De onde er virkelig onde, og det synes jeg bør fremgå af omslaget. Derfor har jeg valgt at vise Harry i en bælgravende mørk grotte i kamp mod de levende døde fra Voldemorts verden," siger Per Jørgensen, som holdt resten af handlingen hemmelig indtil den 15. oktober, hvor bogen udkom på dansk. Ikke engang hans egne yngste døtre på 12 og 10 år har hørt historien fra deres far.

Raslen og rislen

Inspiration og energi henter Per Jørgensen i den rolige skønhed, han flyttede til for 12 år siden. Familiens husmandssted er omringet af løvskov med en lille rislende bæk, og blot en eng med tre græssende heste skiller dem fra det blågrå vand i bugten ved Stevns.

Besøgende skal flere kilometer ad grusvejen gennem skoven, og her er så stille, at man kan høre bladene rasle på træerne, og så uforstyrret, at Per og Ingrid kigger ud ad vinduet, hvis en enlig bil knaser i gruset på vejen.

Om vinteren er her så bælgmørkt, at Voldemort snildt kunne slå sine ondskabsfulde folder i skoven.

"Her er fuldstændig sort, så når man cykler hjem gennem skoven, skal man orientere sig efter himlen for ikke at køre af vejen. Og hvert år sner vi inde et par dage," siger Per Jørgensen.

Harry Potter har ikke gjort ham velhavende, men kendt uden for illustratorernes lille kreds.

"Jeg har via Harry fået et navn uden for min branche, og det har åbnet en ny verden for mig og givet mig chancen for at tale med og lytte til en masse børn, når jeg bliver inviteret til skoler og biblioteker for at fortælle om Harry Potter og mine illustrationer. Jeg kan slå på tromme for børnebogens værdier og gøre mit til at holde bøgernes særlige kvalitet i hævd. Nogle af børnene tror, at jeg besøger Hogwarts jævnligt og har en hemmelig tilgang til magi," siger han med et varmt smil i øjnene. 📖

Per O. Jørgensen er illustrator og har tegnet omslag til omkring 100 børnebøger. De absolut mest kendte er Harry Potter-serien, som lige er udkommet på dansk med bog nr. 6, Harry Potter og Halvblodsprinsen.

Han maler omslagene i olie på papir, og han har selv alle de originale tegninger, han har lavet af Harry Potter. Han holder også foredrag om, hvorfor det er så godt for børn at læse bøger, og hvordan det er at arbejde som tegner.

Harry Potter og Halvblodsprinsen udkom forleden på dansk som den sjette af i alt syv bøger i serien.

Når Region Sjælland i forbindelse med strukturreformen bliver en realitet fra 1. januar 2007, vil regionen dække et område, der svarer omtrent til SEAS-NVE's forsyningsområde. Det bliver en region helt fremme på bredbånds- elforsyningsområdet, siger SEAS-NVE's formand Poul Arne Nielsen.

Region Sjælland synlig på Danmarkskortet

Region Sjælland skal være førende på bredbånd og elforsyning. Så klar er udmeldingen fra SEAS-NVE's formand Poul Arne Nielsen, der allerede nu ser frem til, at strukturreformen samler Storstrøms, Vestsjællands og Roskilde Amter i Region Sjælland, som fremadrettet bliver en vigtig samarbejdspartner for SEAS-NVE, da regionen omtrent svarer til SEAS-NVE's forsyningsområde.

"Allerede nu synes jeg, at erfaringerne fra SEAS-NVE har vist, at dette område har en stærk regional identitet og en række muligheder at tilbyde borgere, og som det regionale energiselskab vil vi være med til at gøre regionen endnu mere synlig på Danmarkskortet", siger Poul Arne Nielsen.

Han er selv borgmester i Vallø Kommune, der efter strukturreformen træder i kraft den 1. januar 2007 bliver en del af Ny Stevns Kommune sammen med den nuværende Stevns Kommune. Han er Venstres spidskandidat til borgmesterposten i den nye kommune, og han håber, han kan fortsætte som borgmester ved siden af sit formandskab for SEAS-NVE.

En god forretning

Det er planen, at SEAS-NVE over en tiårig periode vil tilbyde bredbånd via fibernettet, også kaldet Fiber til Hjemmet (FTH), til halvdelen af kunderne i forsyningsområdet. Det bliver hovedsageligt tilbudt kunder i byområderne men kunder i landområderne bliver ikke snydt af den grund, for her vil SEAS-NVE så vidt muligt tilbyde bredbånd via et trådløst netværk.

Der har været meget debat om elselskabernes bredbåndsplaner, men i september udsendte Konkurrencestyrelsen en rapport, der gav elselskaberne grønt lys til at fortsætte bredbåndsudviklingen. SEAS-NVE er i forvejen et af de selskaber, der har

været længst fremme på området, og lysten til at satse på fiber er ikke blevet mindre.

"Vi mener, det er en rigtig god forretning at lægge kabler til fiber i jorden, når vi i forvejen er i gang med at grave for at kabel-lægge elnettet. Det giver en oplagt synergi, som det nærmest vil være dumt ikke at udnytte. Desuden oplever vi en stigende efterspørgsel fra vores kunder – der er ingen tvivl om, at de ser frem til at kunne få FTH", siger Poul Arne Nielsen.

Visionært og ansvarligt

Elselskaberne bruger i forvejen fibernettet til at overvåge transformerstationer, og på sigt også til fjernaflæsning af målere. Der er nemlig så meget plads på fibernettet, at når de overvågningsmæssige formål er opfyldt hos elselskaberne, kan overskudskapaciteten bruges til eksempelvis FTH til en husstand på op til 100 megabit i sekundet (Mbits). Det er båndbredde nok til, at man eksempelvis kan se tv, tale i telefon og få en internetadgang på 10 Mbits via fiberforbindelsen. Selve indholdsdelen med tv, telefoni og internet vil blive leveret til SEAS-NVE's fibernet fra forskellige indholdsudbydere som eksempelvis Dansk Bredbånd.

"Bredbånd er et godt eksempel på, at elselskaberne er blevet gode til at tænke forretningsmæssigt. Vi skal først og fremmest sikre forsynings sikkerheden, og det gør vi blandt andet med overvågningen af transformerstationer og kabellægning af elnettet. Men når vi så alligevel graver, lægger vi et kabel med fiber i jorden, og når vi har brugt fiberen til at overvåge transformerstationerne tilbyder vi overskudskapaciteten som FTH. Det synes jeg både er visionært og ansvarligt", siger Poul Arne Nielsen.

SEAS-NVE's bredbåndsstrategi ligger i forlængelse af kabel-lægningsstrategien, som du kan læse mere om på side 26.

Region Sjælland

Efter 1. januar 2007 vil Region Sjælland være en realitet. Regionen svarer omtrent til SEAS-NVE's forsyningsområde – dog falder et par af de nye storkommuner kommuner i det nordøstlige udenfor. "Som det regionale energiselskab vil vi være med til at gøre regionen endnu mere synlig på Danmarkskortet", siger SEAS-NVE's formand Poul Arne Nielsen.

Poul Arne Nielsen har været formand for SEAS-NVE siden fusionen 1. januar 2005. Forinden var han formand for SEAS – en post han overtog i september 2004, da den tidligere formand Mogens Balzer pludselig blev syg og senere døde.

Er født i Sigerslev på Stevns i 1944 og bor i dag i Strøby Egede syd for Køge sammen med sin kone Annegrethe.

Har været borgmester i Vallø siden 1994. Inden var han adjunkt på Taastrup Amts Gymnasium, hvor han underviste i økonomi, samfundsfag og idræt.

Den store energisparekonkurrence FAMILIEduel har nu kørt i et par måneder, og de deltagende familier gør virkelig op i energibesparelser. Flere af familierne har fundet ud af, at de kan sænke deres energiforbrug betydeligt ved blot at ændre på vaner i dagligdagen.

Familier sparer let på energien

Første delkonkurrencevinder

De seks familier i FAMILIEduel har hver fået tildelt 15.000 kroner til energibesparende investeringer. Den familie, der kunne investere pengene bedst muligt, ville vinde den første af i alt fem delkonkurrencer i FAMILIEduel. Ud over delkonkurrencerne konkurrerer familierne om at vinde hovedpræmien på tre års gratis energiforbrug ved at spare mest muligt på energien.

Familien Hyldig fra Vemmelev uden for Slagelse har vundet den første delkonkurrence. Familien har for de 15.000 kroner udskiftet to gamle kummefrysere med én ny, isoleret 90 kvadratmeter loft, fået nyt køleskab og nyt tørrestativ samt købt elspare-skiner, A-pærer og isolering til deres varmtvandsbeholder.

Familien Hyldig vinder den første delkonkurrence, da deres investeringer giver den bedste energibesparelse i forhold til de andre familiers tiltag udregnet på den størst anslåede årsbesparelse i kilowatttimer (kWh).

📺 Det er lettere at spare på energien, end man umiddelbart tror. Det har de seks familier i SEAS-NVE's energisparekonkurrence FAMILIEduel fundet ud af i løbet af de første måneder med konkurrencen. Små justeringer i hverdagen, såsom at bruge tørrestativet i stedet for tørretumbler, slukke for computerne i stedet for at bruge standby-funktionen, og udnytte eftervarmen, har givet tydelige udslag på det samlede energiforbrug.

"Familierne har vist, hvordan ændrede vaner, indkøb af energibesparende udstyr sammen med troen på at gøre en forskel, har stor betydning," siger energirådgiver Anne-Birgitte Grønvald fra SEAS-NVE.

Det er lettere, end du tror

SEAS-NVE's energirådgivere har i flere år rådgivet om energiforbrug og fortalt om gode energispareråd. Erfaringen er, at alle husstande kan spare på energien, men ofte mangler motivationen.

Den store FAMILIEduel-konkurrence, hvor hovedpræmien er tre års gratis elforbrug, har imidlertid været en gulerod for de udvalgte familier, og de har for alvor vist, hvor meget vidt forskellige familier kan spare ved blot at tænke sig om og følge relevante energitip.

"Vi håber, at de gode tiltag hos familierne kan inspirere andre til at bruge energien med omtanke. Sparer vi på energien, gavner det både pengepungen og miljøet," siger energirådgiver Unnur Bisgaard.

De seks familier kan følges på www.familieduel.dk, hvor du også kan læse deres weblog og heppe på de enkelte familier. 📺

Ændrede vaner er nok

Familien Frederiksen fra Ringsted bor i et hus med elvarme, hvor familien gennem flere år har holdt øje med deres elforbrug. Da energirådgiver Anne-Birgitte Grønvall besøger familien, viser Marianne Frederiksen stolte papirerne frem, der viser, at familien siden maj har sparet omkring 30-40 procent på deres elforbrug i forhold til sidste år. Og det er kun ved ændrede vaner.

"Vi er vist blevet grebet af stemningen. Ud over vi allerede har investeret meget mere i energibesparende foranstaltninger end de 15.000 kroner, som SEAS-NVE har givet os, kan vi slet ikke lade være med at tænke på og reagere i forhold til diverse småting i dagligdagen. Kummefryseren er smidt ud, og vi kan klare os med pladsen i kølefryseskabet. Vi tænker også over, hvorvidt lyset behøver at være tændt. Vi vasker på stryg let frem for finvask, og så er radiatorerne slukket på kontakten sommeren over. Mange bække små," siger Marianne Frederiksen.

Fjernstyret elforbrug i Solrød

Familien Houlberg fra Solrød Strand har fundet en nem, billig og effektiv vej til lavere energiforbrug. Foruden A-pærer i de fleste lamper har Erik Houlberg været huset rundt og forsynet stikkontakterne med en afbryder, der kan styres med en fjernbetjening. Både i stuen, i soveværelset og på børnenes værelser viser Erik Houlberg, hvordan han med et enkelt tryk kan slukke alle standbyprodukter som tv, dvd, anlæg og så videre på én gang.

"Det har været let at opsætte de fjernbetjente kontakter. Det tog et par timer en formiddag, og kan man spare energi, og derved penge, blot ved at trykke på en ekstra knap hver aften, ja, så er jeg altså med på den," griner Erik Houlberg.

Tørretumbler på deltid

I Vemmelev er Mette Hyldig blevet god til at sende familien ud til tørrestativet med vasketøj. Endnu et eksempel på en lille justering i hverdagen, som i det store hele er med til at spare på energiforbruget, og derved giver flere penge i husholdningskassen og samtidig skåner miljøet.

"Før i tiden kørte tørretumbleren nærmest uafbrudt. Fire børn giver jo noget vasketøj. Med ét tørrestativ inde og ét ude, er vi blevet meget bedre til at hænge tøjet op, og jo mere vi sparer på det, jo flere penge er der til ferier og andre sjove ting," siger Mette Hyldig.

Sluk hele hjemmekontoret – på én gang

Anders, Jette og Rebecca Paldrup fra Kalundborg har flere computere end normale hjem med mor og far og en lille datter. Anders Paldrup interesserer sig for alt, der har med computere at gøre, og hos Paldrup'erne er det helt sikkert, at det ikke kun er korrekte investeringer i hårde hvidevarer, der giver udslag på elmåleren. Helt simple elspareskinner er et hit i Kalundborg. De slukker for hele kontoret på én gang. Det vil sige alle standby-produkter som kontorlampe, printer, skærm, højtalere, scanner med videre.

"Jeg har aldrig tænkt over det relativt høje standby-forbrug, et computerkontor faktisk har, når man ganger det med 24 timer syv dage om ugen. Jette spørger tit, om jeg har slukket for kontoret, når vi går i seng, og det har jeg ikke altid gjort. Nu er der ingen vej udenom. Med en elspareskinne bliver det mere enkelt, og jeg ved jo som computermand, at det er en skrøne, at apparaterne tager skade ved at blive lukket ned," siger Anders Paldrup.

Eftervarmen udnyttes

I Fårevejle hos den unge familie Kongslev med tre små børn er den daglige madlavning ændret, efter familien blev udvalgt til FAMILIEduel. Familien ved nu, hvordan man bruger komfuret mest optimalt.

"Vi er blevet gode til at udnytte den såkaldte eftervarme. Det kan for eksempel være, at når kartoflerne eller æggene koger, så slukker vi og lader eftervarmen gøre arbejdet færdigt. Ligesom culottestegen i dag ryger ind i en helt kold ovn. Til gengæld lader vi den stå og få eftervarmen, og det fungerer faktisk rigtigt godt," forklarer René Kongslev.

Familien er også blevet bedre til at slukke lyset. Og ikke mindst: huske hinanden på at slukke lyset, når de forlader et rum. René og Charlotte Kongslev ved nemlig, at det er de små ting, som i sidste ende er med til at gøre det hele lidt sjovere.

Hold øje med fryseren

Fryseren kan være en grim energisluger. Det fandt familien Wassileffsky i Nakskov ud af. Wassileffsky'erne havde en skabsfryser til den fem mand store familie. Skabsfryseren fungerede fint, og varerne var frosne. Lige frosne nok skulle det vise sig. Efter et besøg af SEAS-NVE's energirådgivere valgte Birgitte Wassileffsky at måle og aflæse skabsfryseren.

"Det var lidt af et chok, vi fik. Dels over det store elforbrug, fryseren alene havde, men i højere grad over, at temperaturen var helt nede på -29 grader, når det anbefales, at en fryser skal være cirka -18 grader. Nu har vi skiftet skabsfryseren ud med en kumefryser, og nu tjekker vi temperaturen i ny og næ. Det kan nemlig godt betale sig," siger Birgitte Wassileffsky.

Kokken Claus Meyer købte i 2003 en æbleplantage på Lilleø nord for Lolland for at have sin egen produktion af æbler til eddiker. I dag sælges størstedelen af æblerne som spiseæbler, og Claus Meyer er stadig sikret en del til sin nystartede eddikeproduktion.

Æblerne kommer fra Lilleø

📍 Med et areal på ikke engang en kvadratkilometer er Lilleø nord for Lolland helt bogstaveligt en lille ø. Men øen er stor, når det gælder frugtavl, som siden 1930'erne har været hovederhvervet for øens tre gårde. I 2003 overtog kokken Claus Meyer den ene gård, Vigmosegaard, og med det fik omverdenen øjnene op for særligt æblerne fra Lilleø.

"Jeg havde været på udkig efter en æbleplantage, men den skulle være noget særligt. Lilleø har altid i avlerkredse været kendt for sine meget velsmagende frugter, og da en af øens plantager kom til salg, var jeg ikke i tvivl om, at det skulle være her. Det var selvfølgelig en stor beslutning, når vi bor i København, men plantagen ligger utroligt smukt, og jeg føler en stor glæde indeni, hver gang jeg er på øen," siger Claus Meyer, der driver gården i et samarbejde med naboen Hans Lund Hansen, som er sjette generations frugtavl.

Æblerne fra Lilleø er af særlig høj kvalitet, og det skyldes flere ting, forklarer Claus Meyer. For det første vokser de på gamle træer, som godt nok giver et mindre udbytte end unge træer, men æblerne er mere smagfulde. For det andet vander Claus Meyer og de andre plantageejere på Lilleø ikke deres æbletræer. For det tredje får de meget lys på den lille ø, og for det fjerde får de en lille smule havsalt fra vandet omkring øen. Alt sammen er det med til at give æblerne en mere intens smag.

Æbler med klar identitet

"Frugt fra Lilleø" står der på de trækasser, som æblerne ligger i.

Claus Meyer har valgt at sælge frugten fra Lilleø under eget navn, så køberne ved, hvad de køber.

"Normalt afleverer man sin frugt til en fælles central, der så sælger dem i en vilkårlig rækkefølge, men vi står selv for salget. På den måde kan vi sikre, at der er meget kort afstand, fra vi høster, til frugten når kunden. Samtidig beholder vores æbler, pærer og blommer deres egen identitet, og de formidler historien om deres oprindelse, hvilket betyder noget for flere og flere mennesker," siger Claus Meyer.

Med til historien hører også, at æblerne sejles fra Askø, som Lilleø er forbundet med via en dæmning, med færge til Bandholm på Lolland, hvorfra de køres til Saksøbing for sortering og eventuelt opbevaring, inden de rammer detail- og restaurationskunder primært på Sjælland. Lilleø får i øvrigt også strøm via Askø og Fejø, hvorfra der går et søkabel til Lolland. Omkring 70 procent af æblerne fra Lilleø sælges som spiseæbler i ISO, mens de resterende 30 procent går til restauranter, kantiner og Claus Meyers forskellige forædlingsprojekter som most, sirup og eddike.

Fra jord til bord

Claus Meyer er stor tilhænger af princippet om, at der skal være kort vej fra jord til bord.

"Der går ikke lang tid, fra de bliver plukket, til de sælges. Faktisk ringer de fra ISO og siger, at nu skal de bruge så og så mange æbler af den ene og den anden sort, og jeg har kontakt med flere af vores andre kunder direkte selv. På den måde sikrer ►

Frugt fra Lilleø kan købes i ISO-supermarkeder i Storkøbenhavn, i Emmerys bagerbutikker, i Meyers Deli på Frederiksberg samt hos købmanden i Bandholm på Nordlolland.

Meyers delikatesser, marmelader, eddiker mv. kan købes i Salling, ISO, Irma, Magasin og i specialforretninger over hele landet. Ring 38 11 12 11 for at finde nærmeste forhandler.

Udnyt forvarmen og eftervarmen

Det er ikke fremmed for Claus Meyer at bruge en kold ovn, når han skal bage. Nogle gange, fordi han har glemt at tænde for ovnen, men andre gange er det helt bevidst. Han gør det dog kun med opskrifter, hvor det ikke går ud over smagen eller kvaliteten af maden.

SEAS-NVE's energirådgiver Unnur Bisgaard har følgende råd til, hvordan man kan spare på energien i ovnen:

Tænd først ovnen, når maden sættes ind. Det gælder for næsten alt, hvad du tilbereder i ovnen. Dog ikke småkager, som bliver bedst, når de sættes i en varm ovn. Ved at udnytte ovnens forvarme vil tilberedningstiden kun blive forlænget ved bage- og stegetider på under 30 minutter.

Du kan udnytte eftervarmen ved at slukke for ovnen 5-15 minutter, før retten er færdig. Hvis både for- og eftervarmen udnyttes, kan du spare op til 25 procent i energiforbrug.

vi frugterne den bedste vej fra jord til bord," siger Claus Meyer. Han mener også, at producenterne vil gøre en ekstra indsats for at lave bedre produkter, når forbrugerne kan se, hvor produkterne kommer fra, og når producenten får ekstra betaling for at gøre sig ekstra umage.

"Det er sundt, at producenten står direkte til ansvar over for forbrugerne," siger Claus Meyer, som også mener, at man som producent kan føle en ægte stolthed over sit produkt, når ens eget navn står på det.

"Det er en dejlig tilfredsstillelse at spise det, man selv har produceret. Tænk på vinbønderne og hele kulturen omkring vin. Det burde være til stor inspiration for dansk landbrug," siger Claus Meyer.

Balsamisk frugteddike

Claus Meyer har længe talt om, at vi skulle være bedre til at forædle danske råvarer, og han har nu selv gjort alvor af det. Han laver blandt andet æbleeddike, æblecidereddike, æblesirup samt balsamisk blomme- og æbleeddike med forbillede i den italienske balsamicoproduktion i Modena. Desuden laver han flere varianter af koldpresset æblemost af æblerne fra Lilleø.

Den balsamiske eddike, hans seneste og meget ambitiøse projekt, var den egentlige årsag til købet af Vigmosesgaard. Eddiken lagrer i store og små træfade, som er lavet af forskellige træsorter. De

er købt i Italien – de balsamiske eddikers hjemland. På loftet over en gammel hestestald i Claus Meyers baghave skal nogle af eddikerne lagre i 6-8 år endnu, før de er færdige, andre er tappet og sælges som 1-års og 3-års fadlagret eddike. Så projektet har lange udsigter.

"Det er ikke et projekt, der nogensinde kommer til at give det store afkast, så det er klart noget, jeg gør, fordi jeg synes, det er interessant. Det giver en tilfredsstillelse at lave et kvalitetsprodukt på danske råvarer," siger Claus Meyer.

Ny bog om eddiker

Mens italienerne bruger vineddike og inddampet saft af druer i deres balsamicoproduktion, bruger Claus Meyer æble- eller blommesaft, som blandes med cidereddike, før den lagres. Det giver en mildere og mere aromatisk smag.

"Eddikerne er fantastiske i madlavningen, hvor de fungerer som et flydende krydderi og smagsforstærker. Man kan bruge dem "koldt" til at marinere kød, fisk og grøntsager eller til at give friskhed i saucer, supper og sammenkogte retter, eller man kan simpelthen stænke den frugtige eddike ud over et stykke nystegt kød," siger Claus Meyer.

Hans begejstring for eddiker har resulteret i en ny bog om eddiker med eddikens historie og 100 opskrifter. Bogen har han skrevet sammen med sin eddikemester Andreas Harder, og den udkommer på Politikens Forlag til efteråret. 📖

- Claus Meyer er 41 år, født og opvokset i Nykøbing F. og bor i dag på Frederiksberg i København sammen med sin kone og fire børn.
- Hans kone Christina Meyer Bengtsson er grafisk designer og har designet alle etiketter til Claus Meyers produkter, udviklet Lilleø-designet m.m.
- Blev i 1991 kendt i hele Danmark som kok i programmet Meyers Køkken på DR1. Er ikke uddannet kok, men cand.merc.int. fra Handelshøjskolen i København.
- Står bl.a. bag kursuskøkkenet Meyers Madhus på Nørrebro, den nordiske restaurant Noma på Christianshavn, cateringvirksomheden Meyers Mad ud af huset, den nyåbnede delikatesseforretning Meyers Deli på Frederiksberg samt kaffe- og chokoladebaren Estate Coffee på Frederiksberg – foruden frugtplantagen på Lilleø.
- Blev i 2005 tildelt prisen som Årets Frugtavl for konceptet med Frugt fra Lilleø.

Læs mere på www.meyersmad.dk.

Æblepunch

- 1 liter Lilleø koldpresset æblemost
- 1/4 dl Lilleø æblecidereddike
- 4 nelliker
- 8 cm kanelbark
- 1 stykke frisk ingefær eller en lille tørret knold
- 75 g rørsukker

Skær den friske ingefær i tynde skiver eller riv den. Bring æblemosten i kog med krydderier og sukker. Punchen bliver kun bedre, hvis man lader den trække en dag eller to. Smag eventuelt til med sukker. Server rygende varm med en sprød kanelsmåke til.

Krydrede æblemuffins

- 5-6 kardemommekapsler
- 3/4 dl neutral olie
- 1/2 dl yoghurt naturel
- 140 g sukker
- 75 g brun farin
- 50 g finthakkede hasselnødder
- 140 g mel
- 2 tsk bagepulver
- 1 tsk stødt kanel
- 1 knsp fint salt
- 4 æg
- 400 g rensede æbler, fx Gråsten, Belle de Boscop, Cox Orange eller Ingrid Marie

Tag de sorte kardemommefrø ud af kapslerne. Rist dem let på en tør pande. Knus eller stød dem til fint pulver. Rør olie, yoghurt, sukker og farin godt sammen. Tilsæt de finthakkede hasselnødder, mel, krydderier, salt og bagepulver. Rør æggene i et ad gangen.

Befri æblerne for kærnehuset og skær dem i terninger. Vend æbleternene i dejen og hæld dejen i muffinsforme, som du forinden har smurt med olie og drysset med sukker og rasp. Der bliver ca. 12 store muffins ud af denne portion.

Sæt formene i en kold ovn. Indstil på 180 grader og bag dem i 20-25 minutter. Sluk ovnen og lad formene stå ved eftervarmen i 5 minutter. Æblemuffins kan også bages i små muffinsforme. Bagetiden er da ca. 15 minutter. Lad dem hvile lidt, inden de tages ud af formene. Lad dem køle helt af på en rist.

SEAS-NVE's energirådgivere er til for dig. Ring og få gratis rådgivning og nyttige energisparetip hos Unnur Bisgaard og Anne-Birgitte Grønvald på telefon 70 29 26 61 og 70 29 21 71. Du kan også sende en e-mail til ub@seas-nve.dk eller abg@seas-nve.dk.

AF JESPER ANDERSEN JOURNALIST | FOTO LENNART SØGÅRD-HØYER

Få energisparenyheder direkte i din mailboks

SEAS-NVE har lanceret et elektronisk nyhedsbrev, hvor du fire gange om året kan få gode energispareråd og relevante nyheder om elmarkedet. 1.000 kunder har allerede tilmeldt sig, og du kan også komme på listen.

Hvis du er interesseret i nyheder om, hvordan din elregning kan gøres mindre, er SEAS-NVE's nye elektroniske nyhedsbrev noget for dig. Det kommer fire gange om året og handler om alt fra praktiske spareråd til nye, energibesparende tilbud fra SEAS-NVE og aktuelle udviklinger i energibranchen.

SEAS-NVE's erfaring viser, at vejen til en lavere elregning begynder med, at opmærksomheden rettes mod hele husstandens energiforbrug. Det får du gode tip til i nyhedsbrevet, som er tænkt som en hjælp til alle, der gerne vil i gang med at spare på energien – og som gerne vil have de gode råd direkte i computerens mailboks, så det er let og ligetil at gå til.

Første nummer

Nyhedsbrevet udgives af SEAS-NVE's elhandelsselskab SEAS-NVE Strømmen, og i det første nummer kunne man blandt andet læse om udlån af elmålere på biblioteket, energirigtig brug af elvand-

varmere i sommerhuse, en sommeropskrift på energirigtig rabarberkage og en forklaring på, hvorfor de internationale elpriser ikke er faldet, som de plejer at gøre i sommerhalvåret.

Let tilmelding

Du kan tilmelde dig ved at gå ind på adressen www.seas-nve.dk/nyhedsbrevprivat og udfylde tilmeldingsformularen. Derefter klikker du blot på knappen 'Send', og du er tilmeldt. Din e-mail-adresse vil blive behandlet fortroligt og ikke anvendt til andre formål. Du kan når som helst framelde dig nyhedsbrevet, hvis du ikke længere ønsker at modtage det.

Har du en idé?

Hvis du har en idé til SEAS-NVE's kommende nyhedsbreve, er du velkommen til at sende en e-mail til ub@seas-nve.dk eller abg@seas-nve.dk. Alle forslag vil blive læst med stor interesse.